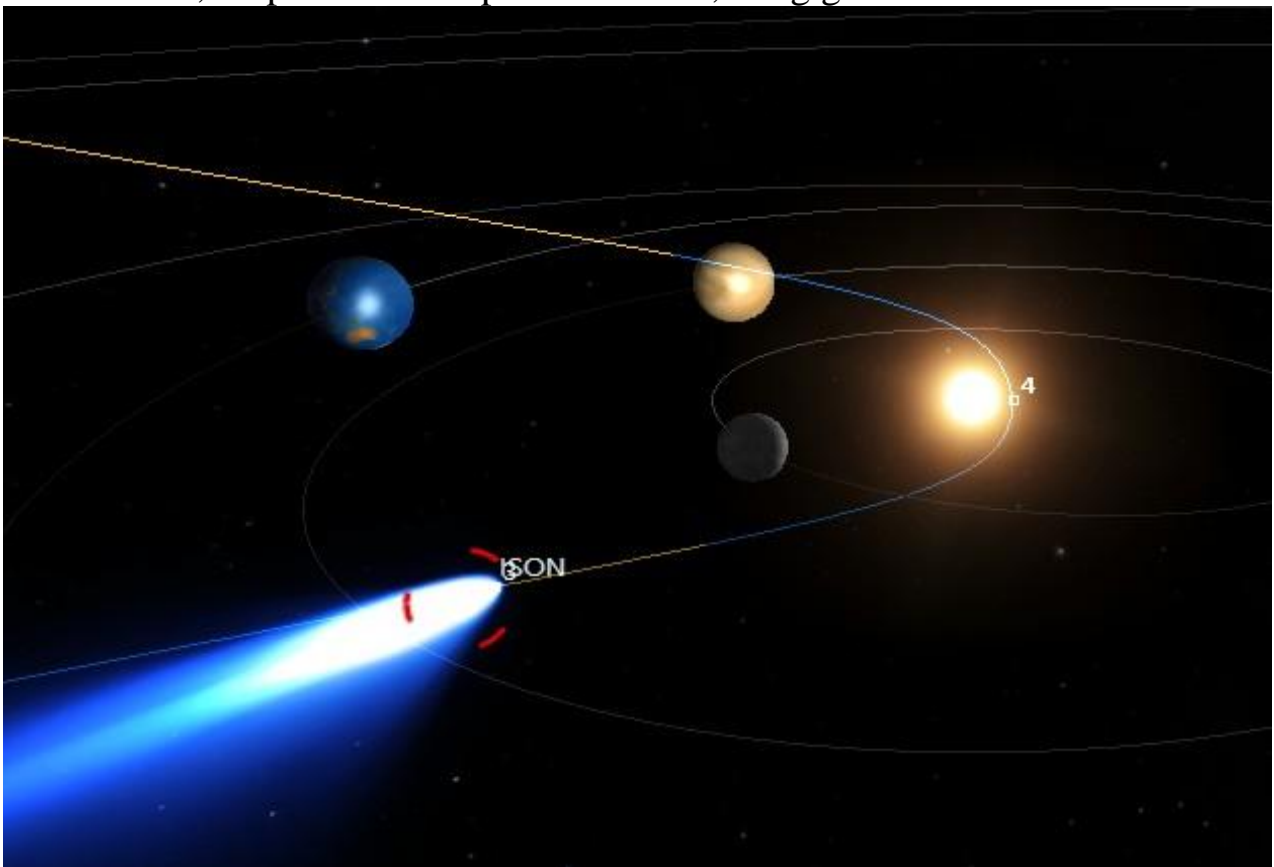




## S'ispantu de sa cometa ISON

de Tonino BUSSU

In custas notes craras e lugorosas de s'istiu de Santu Martine, primidiva e segotiana, semus solitos ammirare unu lughente e mannu pianeta Venere (s'isteddu chenadore pro sos sardos) in su de Ovest, mentres in su de Est, a note manna, si presentat su pianeta Giove, su gigante de su sistema solare.



Ma, cando a pacas dies, pròpiu su 28 de sant'Andria, s'at a presentare una'ispetaculare star de su chelu, sa prus ispetaculare de s'istoria de

s'astronomia: est sa cometa ISON chi, cun una lestresa prus de una fritza, anzis, ite so nande!, ater'e fritza, est currende! benit dae sa nue de Oort, unu logu chi s'agatat in sas lacanas de su sistema solare, duncas dae su fritu prus fritu chi esistat in assolute, e at a intrare in contatu cun sa parte prus calorosa, prus cajente rapresentada dae s'isteddu nostru, su Sole, chi l'at a cajentare rendendela prus lugorosa o iscazandela de su totu.

Si sa cometa isplendente e lugorosa at a superare su calore de su Sole e non s'at a iscazare, comente su nive cun su Sole, l'amus a podere osservare a ocru nudu pro affurriu de unu mese in chelu cun su nucleu suo mannu mannu e sa coa longa longa chi amus a bìere a denote e, fortzis, puru a dedie si, comente promitint sos astronomos, at a èssere lugorosa cante a sa Luna cumpria.

Sos iscientzios no la pessant totus ind-unu pro sa sorte de Ison: tzertos non sunt sicuros chi at a superare sa calura de su Sole e sunt cumbintos chi su nucleu suo s'at a issaghene, a iscazare, comente sas miticas alas de chera de Dedalu e Icaru, àteros inbetzes sunt de su pàrrere chi custu meraizosu astru de su chelu rennessat a superare sa forte e manna calura solare finas grassias a sa lestresa manna sua chi est de 46.82 kilometros cada segundu.

Intantu sa coa sua longa e virde creschet sèmpere de prus e meda e, essende formada de gas, paret chi in sas urtimas dies si presentet cun duas puntas, forchiddada. Sa conca sua, mesche in sa parte de intro, s'est sèmpere de prus tostande, indurindesi e s'est irvilupande de prus die pro die.

Est craru chi totus semus isetande cust'eventu cun grandu curiosidade, est sa cometa de Pasca de Nadale simile pròpiu a sa chi s'est presentada cando est naschiu su Redentore e duncas pro nois tenet unu valore simbolicu e evocativu de importantzia particolare ca nos ammentat su Pinnetu Santu inuve est naschiu su Fizu de Deus.

Pro totu sa casione de s'Avventu, de Pasca de Nadale e parte de ghenarzu amus a ammirare custa aparissione chi at a entusiasmare iscientziados e gente comuna, apassionados de astronomia e pessones capassas in custu tema, fotografos e registas, poetas, iscritores e artistas, ca custa cometa at a intrare in s'istòria de s'òmine, in sa literatura munduale, in s'iscientzia ca faghinde sas analisi de sas reatziones suas a sos afochizos de sas calura solares s'at a pòdere cumprendere menzus comente est naschiu, comente s'est formau, comente s'est imbentau su sistema solare.

Sos telescopios e totus sos istrumentos po osservare sos astros de totu su mundu ant a èssere ziraos car'a a su chelu, cara a custa star celeste pro la fotografare, istudiare, pro l'ammirare e iscoverire parte de sos segretos chi nos at a comunicare batindenochelos, comente chi siat una pessone antiga antiga

de s'ereu nostru, dae sas lacanas de su sistema solare, sa nue de Oort, chi s'agatat in sas lacanas prus atesas, prus allargu, prus fritas e arregoradas de su sistema solare nostru, depositu de partes de materiale chi l'at criadu.

In belle 4,6 miliardos de annos dae cando s'est formau su sistema solare, est sa prima vorta chi una cometa arribet pròpiu dae sa nue de Oort e est su primu passàgiu suo in su sistema solare de intro. Bastat solu custu datu pro nos fàghere cumprèndere s'importu iscientificu chi tenet custu eventuu.

Eco pruite dae custa cometa sos iscientziaos podent otènnere conoschentzias de grandu importu po su chi est capitadu cando s'est formau su sistema solare nostru.

E nois semus perparaos a atzetare cun atenzione, meraviza e piaghene custu antenadu nostru de s'antighidade chi at a tènere medas cosas de nos contare de s'istòria nostra collocada in su tempus e in s'ispatziu allargu allargu.

Si su calore de su Sole no at a bìnchere sa cometa, si non che l'iscizat e si su chelu nostru at a èssere limpiu, chene nues, at pòdere èssere unu de sos ispetaculos cosmicos prus atraentes e ispantosos de s'istòria de s'astronomia.

Si comunicat chi s'ispetaculu est de badas e totu sos tzitadinos de su globo sunt cumbiadaos a si lu godere cun comodidade cadaunu in sa bidda o tzitade sua.

Ollolai, sant'Andria 2013